

SHAHRISABZ SHAHRINING QADIMIY TARIXI VA ARXEOLOGIK OBYEKT LARI

Yunusov Arman Fayzulla o'g'li

Kamoliddin Behzod nomidagi

Milliy rassomlik va dizayn instituti.

Muzey menejmenti va madaniy turizm yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada Shahrisabz shahrining tarixiy obidalari va erxeologik obyektlari haqida keng ma'lumot berilgan. Shuningdek, Shahrisabzning qadimiy tarixi, arxeologik ma'lumotlarga qaraganda shaharga mil.av. 1 ming yillikning o'rtalarida asos solingan.

Kalit so'zlar: Shahrisabz qadimiy tarixi, arxeologiklar, obidalari, Muqanna, Zulqarnayn, YUNESKO, olimlar, me'moriy, oq saroy.

Abstract: This scientific article provides extensive information about the historical monuments and archaeological objects of the city of Shahrisabz. Also, according to the ancient history of Shahrisabz, according to archaeological data, the city dates back to 1000 BC. It was founded in the middle of the 1st millennium.

Key words: ancient history of Shahrisabz, archeologists, monuments, Muqanna, Zulqarnayn, UNESCO, scientists, architecture, white palace.

Аннотация: В данной научной статье представлена обширная информация об исторических памятниках и археологических объектах города Шахрисабза. Также согласно древней истории Шахрисабза, по археологическим данным, город датируется 1000 годом до нашей эры. Он был основан в середине I тысячелетия.

Ключевые слова: древняя история Шахрисабза, археологи, памятники, Муқанна, Зулкарнайн, ЮНЕСКО, ученые, архитектура, белый дворец.

KIRISH

Shahrisabz O'zbekistondagi qadimiy shaharlardan biri. Arxeologik ma'lumotlarga ko'ra, shaharga mil. av. 1 ming yillikning o'rtalarida asos solingan. Shahrisabz mil. boshlarida va ilk o'rta asrlarda turli nomlar bilan atalgan (qarang Kesh). 13-asrdan Shahrisabz nomi ham urf bo'lgan.[1]

Qashqadaryo viloyat "Shahrisabz" davlat muzey- qo'riqxonasi 1996-yilda tashkil etilgan Amir Temur nomli moddiy madaniyat tarixi muzeyi negizida 2019 yilda tashkil etilgan bo'lib, u dastavval XVI-asrga oid Chubin madrasasi binosida joylashgan. Madrasa binosi YUNESKOning umumjahon madaniy merosi ro'yixatiga kiritilgan. Bugungi kunda muzey qo'riqxonasi hududiga Shahrisabz shahrining tarixiy markazidagi barcha yodgorliklar jumladan: Oqsaroy arxetiktura majmuasi, Dorut tilovat majmuasi,

Dorus Saodat majmuasi, Chorsu binosi, Tarixiy masjidlar binolari, Chubin madrasasi binosi, Maqom muzeyi (Filial) va boshqalar kiritilgan. Muzey-qa'riqxonada 35266 dan ziyod vohaning moddiy, madaniy va ma'naviy merosi namunalari mavjud.

Gumbazi Sayidon nomi bilan mashhur bo'lgan maqbara binosi, ichkarisidagi tarixiy yozuvlarga qaraganda, 1437 — 38 yillarda qurilgan. Maqbaraning hajmlari mutanosib nisbatlarga egadir. Tashqarisi kub shaklida bo'lib, gardish asosga tik gumbaz o'rnatilgan. Ichkarisida esa chorsi tarhli xonaning to'rt devori bo'ylab ravoqli tokchalar joylashtirilgan. An'anaviy sakkizqirralik ustidagi ravoqli bag'allarga ichki tik gumbaz o'rnatilgan. Maqbaraning bosh tarzi Fapbra, hovliga qaratilib, peshtoq bilan belgilangan. Peshtoq va gumbaz asosida sirkor g'ishtin qoplamalarning qoldiqlari saqlanib qolgan.

ASOSIY QISM.

Qashqadaryo viloyatida Shahrisabz deb nomlangan ajoyib bog 'shahri mavjud. Shahar juda qadimiy tarixga ega, u ko'p narsalarni boshdan kechirgan, ajablanarli emas, chunki Shahrisabz tashkil topganiga 2,5 ming yildan oshdi. U mashhur Tamerlan (Amir Temur) ning tug'ilgan joyi sifatida tanilgan.

Shahar markazida qadimiy Oq-Saroy majmuasi (oq saroy) - haqiqiy qadimiy olmos bor. Saroy Tamerlanning eng sevimli qarorgohi bo'lgan, u butun qalbini uning qurilishiga sarflagan. Yuzlab hunarmandlar va me'morlar taklif qilindi. Oq-Saroy qurilishi hukmdor Maverannaxrda o'z kuchini kuchaytirgandan so'ng darhol boshlandi (1380); qurilish ishlari 24 yil davom etdi. Oq-Saroy o'z davrining haqiqiy durdonasi edi, bezatish mahorati va saroy qudrati nafaqat tub aholini, balki chet ellik mehmonlarni ham hayratga soldi.

Buning ajablanarli joyi yo'q, chunki saroy ulkan maydonni egallagan, shu kungacha aniq raqamlarni aniqlab bo'lmaydi va barchasi tuproqning tabiiy buzilishi sababli. Oq-Saroyda misli ko'rilmagan asosiy darvoza balandligi, taxminan etmish metr bo'lgan, minoralar eskirgan, ammo shu kungacha saqlanib qolgan. Me'moriy mo'jizaning asosiy diqqatga sazovor joyi saroy tomidagi basseyn, mohirlik bilan qurilgan suv omborida sharshara bor edi va unga tog 'daryosidan suv kirib kelgan.

Avvalo, Shahrisabz jahonning eng qadimgi shaharlaridan biri ekanligini unutmashimiz lozim. Olimlarning fikricha, Shahrisabz 2700 yoshda ,bu esa , , Boqiy shahar "Rimning yoshidir. YUNESKO qaroriga ko'ra aynan shu sana 2002-yilda butun madaniy dunyoda nishonlangan. Eramizdan avvalgi IV asrda Iskandar Zulqarnayn lashkarlari dam olishi uchun Kesh vohasida to'xtagan, Baqtriyaning satrapi bo'lgan Bess Doro III ni o'ldirib ,o'zini , , osiyo podshohi" deb e'lon qilgan, lekin uning aynan o'zi shu yerda asirga olingan. VII asrda shaharni arablar qamal qilgan, bir asr keyin esa Kesh shahri Muqanna rahbarligi ostida arablarga qarshi kuchli qo'zg'olonning markazi ham bo'ldi [13-17].

Qashqadaryo viloyatida Shahrisabz deb nomlangan ajoyib bog 'shahri mavjud. Shahar juda qadimiy tarixga ega, u ko'p narsalarni boshdan kechirgan, ajablanarli emas, chunki Shahrisabz tashkil topganiga 2,5 ming yildan oshdi. U mashhur Tamerlan (Amir Temur) ning tug'ilgan joyi sifatida tanilgan.

Shahar markazida qadimiy Oq-Saroy majmuasi (oq saroy) - haqiqiy qadimiy olmos bor. Saroy Tamerlanning eng sevimli qarorgohi bo'lgan, u butun qalbini uning qurilishiga sarflagan. Yuzlab hunarmandlar va me'morlar taklif qilindi. Oq-Saroy qurilishi hukmdor Maverannaxrda o'z kuchini kuchaytirgandan so'ng darhol boshlandi (1380); qurilish ishlari 24 yil davom etdi. Oq-Saroy o'z davrining haqiqiy durdonasi edi, bezatish mahorati va saroy qudrati nafaqat tub aholini, balki chet ellik mehmonlarni ham hayratga soldi.

Buning ajablanarli joyi yo'q, chunki saroy ulkan maydonni egallagan, shu kungacha aniq raqamlarni aniqlab bo'lmaydi va barchasi tuproqning tabiiy buzilishi sababli. Oq-Saroyda misli ko'rilmagan asosiy darvoza balandligi, taxminan etmish metr bo'lgan, minoralar eskirgan, ammo shu kungacha saqlanib qolgan. Me'moriy mo'jizaning asosiy diqqatga sazovor joyi saroy tomidagi basseyn, mohirlik bilan qurilgan suv omborida sharshara bor edi va unga tog 'daryosidan suv kirib kelgan.

Shahrisabz shahrining timsoli Oqsaroy saroyi - 14-15 asrlarda Amir Temur buyrug'i bilan qurilgan. Saroyning ko'lami ajoyib bo'lgan, faqat ichki saroyning o'zi 125 ga 250 metrgacha bo'lgan katta maydonni egallagan. Bugungi kunda saroydan faqat Samarqand shahriga qaratib qurilgan, balandligi 40 metrga yetadigan asosiy darvoza saqlanib qolgan.

XULOSA.

Shahrisabz bo'ylab sayr qilar ekansiz, eski madrasalarda yoki shunchaki yo'l bo'ylab joylashgan ko'plab esdalik sovg'alar bilan savdo qiluvchi ustaxonalarni ko'rishingiz mumkin. Tarvuz qo'ltiqdagi ko'ngli ochiq chollar, o'yib ishlangan sandiqchalar va rang -barang matolar kabi hunarmandchilik mahsulotlarini taklif etishga ustalar tayyor turishadi. Ular orasida shahar tasviri tushurilgan turli xil shakldagi magnitlar alohida ajralib turadi [18]. Odatdagidek loy va keramikadan yasalganlardan tashqari, yog'och, qog'oz, teri va hatto marmardan yasalganlari ham bor. Bundan tashqari Shahrisabz iqlimi ham turistlar uchun mos keladi negaki, havo unchalik issiq emas va tabiat qo'ynida sayohat qilayotganda iqlim ularga xalaqit bermaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shodiyev, K. (2021). Contribution of ict to the tourism sector development in Uzbekistan. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 11(2), 457-461.
2. Qadimiy Shahrisabz tarixidan lavhalar O.Holmatov

3. <https://mybooking.uz/uz/explore/shahrisabz-istorija-odnoj-dostoprimechatelnosti>
4. <https://uzbekistan.travel/uz/o/shahrisabzning-tarixiy-markazi/>
5. Hasan, S. A. (2021). CREATING A MAP OF TOURIST ATTRACTIONS IN UZBEKISTAN. KASHKADARYA TOURISM. O „ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TARIXIY MUZEYLARNING O „RNI, 308.
6. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Shahrisabz>